

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕

๑. สรติปิ อุโปสถํ นปี สรตํติ เอกทา สรติ เอกทา น สรติ ฯ อตฺถิ เนว
สรตํติ โย เอกนตํ เนว สรติ ตสฺส สมฺมตฺตานกัจจํ นตฺถิ ฯ

โส เทโส สมฺมชฺชิตฺวาติ ตํ เทสํสมฺมชฺชิตฺวา ฯ อุปโยคตฺเถ ปจฺจตฺตํ ฯ
ปานีโย ปริโกชนียนฺติอาทิ อุตฺตตานตฺถเมว ฯ กสฺมาปเนตํ วุตฺตํ ฯ อุโปสถสฺส ปุพฺพ-
ภรณาทิสฺสสนตฺถํ เตนาหุ อฏฺฐกถาจริยา

สมฺมชฺชนี ปทํโป จ

อุทกํ อาสเนน จ

อุโปสถสฺส เอตานิ

ปุพฺพภรณนฺติ วุจฺจตีติ ฯ

อิติ อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปุพฺพภรณนฺติ อภฺชาตานิ ฯ

ฉนฺทปาริสฺสุทฺธิ อุตฺตกุขานํ

ภิกฺขุคณฺหา จ โอวาโท

อุโปสถสฺส เอตานิ

ปุพฺพภิจฺจนฺติ วุจฺจติ

อิมานิ ปณฺจ ปุพฺพภรณโต ปจฺฉา กาทพฺพตฺตา ปุพฺพภิจฺจนฺติ อภฺชาตานิ ฯ

อุโปสฺสโก ยาวตฺติกา จ ภิกฺขุ กมฺมปตฺตา

สภาคาปตฺติโย จ น วิชฺชนฺติ

วชฺชนียา จ ปุคฺคลา ตสฺมี น โทหนฺติ

ปตฺตกถฺลนฺติ วุจฺจติ

อิมานิ จตตาริ ปตตกลลนติ อกขาตานิ ฯ เตหิ สหุจันติ เตหิ อากเตหิ สหุจัน
 เอตานิ ปุพฺพภรณานิ กตฺวา อุโปสโก กาทพฺโพ ฯ อชฺช เม อุโปสโกติ เอตถ สเจ
 ปณฺณรโส โหติ อชฺช เม อุโปสโก ปณฺณรโสติปิ อธิจฺจํ วุจฺจติ ฯ จาตุทฺทลิกเป
 เอเสว นโย ฯ (สมนตปาสาทิกาย นาม วินยฎฺฐกถา ตติโย ภาโค/หน้า ๑๔๒ - ๑๔๓)

๒. กาเซหิ คาหาเปตฺวาติ ปญฺจหิ กาชสเตหิ สฺสงฺขตสฺส พฺทราปณฺส
 กุฏฺสทสฺสํ คาหาเปตฺวา ฯ เอตสฺมี นินาเน เอตสฺมี ปกรณํ ฌมฺมี กถํ กตฺวาติ สาธุ
 ภิกฺขเว ปาณํ อปฺปวนฺตา สมณสฺส โคตมสฺส สวากา ปจฺจยพาทุลลิกาทิ วาํ น
 อุปฺปาทยิตถ มยิ จ คารวํ อกตถ มม จ ตุมฺहे สฺคารวํ ชนยิตถ อิติ โว อหํ
 อิมินา การณํ สฺมจฺจุ ปสนฺโนติอาทินา นเยน ฌมฺมี กถํ กตฺวา อนฺชานามิ ภิกฺขเว
 อฏฺฐ ปาณานํติอาทิมหา ฯ ตตถ อมฺพปณฺนติ อาเมหิ วา ปกฺกเกหิ วา อมฺเพหิ
 กตฺปณํ ฯ ตตถ อาเมหิ กโรนฺเตน อมฺพตรุณานิ ภินฺทิตฺวา อุทเก ปกฺกขิปิตฺวา
 อาตเป อาทิจฺจปาเกน ปจิตฺวา ปรีสสาเวตฺวา ตทหฺสปฏฺฐิคฺคหิเตหิ มชฺฐสฺสกรกปฺปฺราทีหิ
 โยเซตฺวา กาทพฺพํ ฯ เอวํ กถํ ปุเรมตฺตเมว กปฺปติ ฯ อนฺุปสมฺปนฺเนหิ กถํลภิตฺวา
 ปน ปุเรมตฺตํ ปฏฺฐิคฺคหิตํ ปุเรมตฺตํ สามิสปรีโกเคนาปิ วุจฺจติ ปจฺจมาตฺตํ นีรามิส-
 ปรีโกเคน ยาว อรฺหณฺคคมฺหา วุจฺจติ ฯ เอส นโย สพฺพปาเนสุ ฯ (สมนตปาสาทิกาย
 นาม วินยฎฺฐกถา ตติโย ภาโค/หน้า ๒๐๒)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๔ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

๑. คำว่า สรติปิ อุโปสถํ นปิ สรติ ความว่า ภิกษุบ้า บางคราวก็ระลึกได้ บางคราวก็ระลึกไม่ได้ ๒. สองบทว่า อตฺถิ เหนว สรติ ความว่า ภิกษุบ้ารูปใด ระลึกไม่ได้ เลยโดยส่วนเดียว กิจที่จะต้องให้สมมติแก่ภิกษุบ้ารูปนั้น ไม่มี ๓

หลายบทว่า โส เทโส สมมุชชิตฺวา ได้แก่ ฟังกวาดส่วนนั้น ๓. สองบทว่า โส เทโส เป็นปฐมมาวิภัตติ ใช้ในอรรถแห่งทุติยาวิภัตติ ๓. คำว่า ปานียํ ปริโภชนียํ เป็นต้น มีเนื้อความง่ายทั้งนั้น ๓. ก็เพราะเหตุไรเล่า พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า ปานียํ ปริโภชนียํ เป็นต้นนี้ไว้ ๓. เพื่อแสดงกิมิบุพพกรรมเป็นต้นแห่งอุโปสถ ๓. เพราะฉะนั้น พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลายจึงกล่าวว่า

การปิดกวาด (โรงอุโบสถ) ๑ การตามประทีป ๑
การตักน้ำฉันน้ำใช้ไว้ ๑ การปูลาดอาสนะ ๑ เหล่านี้
เรียกว่า บุพพกรรม แห่งอุโบสถ ๓

กรรม ๔ อย่างนี้ ท่านเรียกว่า บุพพกรรม ด้วยประการฉะนี้ ๓

การนำฉันทะมา ๑ การนำปาริสุทฺธิมา ๑
การบอกฤดู ๑ การนับภิกษุ ๑ การสอนนางภิกษุณี ๑
เหล่านี้ เรียกว่า บุพพกิจแห่งอุโบสถ ๓

กรรม ๕ อย่างนี้ ท่านเรียกว่า บุพพกิจ เพราะจะต้องทำภายหลังบุพพกรรม ๓
วันอุโบสถ ๑ ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นแล
ไม่ละหัดตบาสอยู่ในสีมาเดียวกัน ๑ สภาคาบัตติไม่มี ๑
บุคคลควรเว้นไม่มีในหัตตบาสสงฆ์นั้น ๑ รวมเรียกว่า
ปัตตกัลละ (ความพร่งพร้อมถึงที่) ๓

ลักษณะ ๔ ประการนี้ ท่านเรียกว่า ปัตตกัลละ ฯ บทว่า เตหิ สหุติ ความว่า พึงทำบุพพกรรมเป็นต้นเหล่านี้แล้ว ทำอุโบสถกับภิกษุทั้งหลายผู้มาแล้วเหล่านั้น ฯ

ในคำว่า อชฺช เม อุโปสโก นี้ พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ถ้าวันนั้น เป็นวัน ๑๕ คำ จะอธิบายว่า อชฺช เม อุโปสโก ปณฺณรโส (วันนี้ เป็นวันอุโบสถ ๑๕ คำ ของเรา) ดังนี้บ้าง ก็ควร ฯ แม้ในวันอุโบสถ ๑๔ คำ ก็นัยนี้ แล ฯ

๒. สองบทว่า กาเซหิ คาหาเปตฺวา ความว่า ใช้คนให้หาบหม้อน้ำพุทรา ซึ่ง ปรุ้งดีแล้ว ๑,๐๐๐ หม้อ ด้วยหาบ ๕๐๐ ฯ ข้อว่า เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรณ ธมฺมี กถิ กตฺวา ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงทำธรรมีกถา โดยนัยเป็นต้นว่า ภิกษุทั้งหลาย ดิละ เธอทั้งหลาย เมื่อไม่ดื่มน้ำปานะ ชื่อว่าไม่ยังวาทะให้เกิดขึ้นว่า พวกสาวก ของพระสมณโคดม เป็นผู้มักมากด้วยปัจจัย ชื่อว่าได้ทำความเคารพในเราและชื่อว่า เธอทั้งหลาย ได้ยังความเคารพอันดีให้เกิดแก่เรา เราเลื่อมใสเป็นอย่างดี ต่อเธอทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้ ด้วยประการฉะนี้ แล้วตรัสคำเป็นต้นว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต น้ำปานะ ๘ อย่าง ฯ

ในคำว่า อฏฺฐ ปานานิ เป็นต้นนั้น พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ที่ชื่อว่า อมฺพปานิ ได้แก่ น้ำปานะที่ทำด้วยมะม่วงดิบหรือสุก ฯ ในมะม่วงดิบ หรือสุก ๒ อย่างนั้น ภิกษุ เมื่อจะทำด้วยมะม่วงดิบ พึงทูปมะม่วงอ่อน ๆ แขน้ำ ผึ่ง แดดให้สุกด้วยแสงอาทิตย์ แล้วกรอง ปรุ้งด้วยน้ำผึ้ง น้ำตาลกรวดและการบुरเป็นต้น ที่รับประเคนในวันนั้นทำ ฯ น้ำมะม่วงที่ภิกษุทำอย่างนี้ ย่อมควรในเวลาก่อนอาหาร เท่านั้น ฯ ส่วนน้ำมะม่วงที่พวกอนุปสัมบันทำ ซึ่งภิกษุได้มารับประเคนในเวลาก่อนอาหาร ย่อมควรแม้ด้วยบริโภคเจืออามิสในเวลาก่อนอาหาร ที่รับประเคนในเวลาหลังอาหาร ย่อมควร โดยการบริโภคปราศจากอามิส จนถึงเวลาอรุณขึ้น ฯ ในน้ำปานะทุกชนิดก็ นัยนี้ ฯ

พระธรรมธีรราชมหามุนี โอนมคุโณ วัดปากน้ำ...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาล...ตรวจแก้.